

Kultur och fritid för barn och unga

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015/16 som rör bl.a. barns rätt till kunskap om barnkonventionen, ungdomars rätt att välja partner, trakasserier på nätet, skolresor till Auschwitz, barns och ungas rätt till kultur och möjlighet att uppleva scenkonst, stöd till ungdomsorganisationer, utvidgning av satsningen Skapande skola till gymnasieskolan, verksamhet vid teknik- och naturvetenskapscentrum samt motorhobby.

Utskottet hänvisar bl.a. till pågående utredningar och arbeten.

I betänkandet finns sju reservationer (M, SD, C, L, KD).

Behandlade förslag:

19 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund	5
Utskottets överväganden.....	6
Barns rätt till kunskap om barnkonventionen	6
Ungdomars rätt att välja partner	8
Barn och unga på nätet	11
Skolresor m.m.	17
Barns och ungas rätt till kultur	19
Barns och ungas möjligheter att uppleva scenkonst	21
Stöd till ungdomsorganisationer	23
Utvidgning av Skapande skola till gymnasieskolan	24
Verksamhet vid teknik- och naturvetenskapscentrum	25
Motorhobby.....	27
Reservationer	29
1. Barns rätt till kunskap om barnkonventionen, punkt 1 (L)	29
2. Ungdomars rätt att välja partner, punkt 2 (SD).....	30
3. Barn och unga på nätet, punkt 3 (M, KD)	31
4. Skolresor m.m., punkt 4 (M, L)	32
5. Barns och ungas rätt till kultur, punkt 5 (M, C, L, KD).....	32
6. Barns och ungas möjligheter att uppleva scenkonst, punkt 6 (L)	34
7. Utvidgning av Skapande skola till gymnasieskolan, punkt 8 (M, C, L, KD)	35
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	37
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	37

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Barns rätt till kunskap om barnkonventionen

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1481 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 3 och

2015/16:2427 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (L)

2. Ungdomars rätt att välja partner

Riksdagen avslår motion

2015/16:3095 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 48.

Reservation 2 (SD)

3. Barn och unga på nätet

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:114 av Edward Riedl (M),

2015/16:1569 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M),

2015/16:2481 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 7 och

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 25.

Reservation 3 (M, KD)

4. Skolresor m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:105 av Edward Riedl (M) och

2015/16:1599 av Marta Obminska (M).

Reservation 4 (M, L)

5. Barns och ungas rätt till kultur

Riksdagen avslår motion

2015/16:2137 av Olof Lavesson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Reservation 5 (M, C, L, KD)

6. Barns och ungas möjligheter att uppleva scenkonst

Riksdagen avslår motion

2015/16:392 av Maria Weimer och Said Abdu (båda FP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 6 (L)

7. Stöd till ungdomsorganisationer

Riksdagen avslår motion

2015/16:2524 av Isak From m.fl. (S).

8. Utvidgning av Skapande skola till gymnasieskolan

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1187 av Cecilia Magnusson (M) och

2015/16:2258 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 19.

Reservation 7 (M, C, L, KD)

9. Verksamhet vid teknik- och naturvetenskapscentrum

Riksdagen avslår motion

2015/16:308 av Suzanne Svensson m.fl. (S).

10. Motorhobby

Riksdagen avslår motion

2015/16:2060 av Josef Fransson (SD) yrkandena 3 och 5.

Stockholm den 28 januari 2016

På kulturutskottets vägnar

Olof Lavesson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Olof Lavesson (M), Peter Johnsson (S), Cecilia Magnusson (M), Agneta Gille (S), Saila Quicklund (M), Per Lodenius (C), Isabella Hökmark (M), Anna Wallentheim (S), Angelika Bengtsson (SD), Bengt Eliasson (L), Roland Utbult (KD), Sanne Eriksson (S), Sara-Lena Bjälkö (SD), Daniel Sestrajcic (V), Gunilla Svantorp (S) och Linus Sköld (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 19 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015/16 som rör bl.a. barns rätt till kunskap om barnkonventionen, ungdomars rätt att välja partner, trakasserier på nätet, skolresor till Auschwitz, barns och ungas rätt till kultur och möjlighet att uppleva scenkonst, stöd till ungdomsorganisationer, utvidgning av satsningen Skapande skola till gymnasieskolan, verksamhet vid teknik- och naturvetenskapscentrum samt motorhobby.

Folkpartiet Liberalerna (FP) har under hösten 2015 bytt namn till Liberalerna (L).

Bakgrund

Riksdagen beslutade i juni 2014 om ett nytt mål för alla statliga beslut och insatser som rör ungdomar mellan 13 och 25 år, nämligen att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354). Ungdomspolitikerna ska vara sektorsövergripande och behandla frågor om ungdomars villkor inom områden som utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid. Alla insatser som rör ungdomar bör ha ett ungdomsperspektiv.

Regeringen anförde i prop. 2014/15:1 utg.omr. 17 att den avsåg att överväga att se över målet för ungdomspolitikerna.

För att de nationella kulturpolitiska målen ska uppnås anges att barns och ungas rätt till kultur särskilt ska uppmärksammas (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145). Barns och ungas rätt till kultur är alltså en prioriterad fråga i den nationella kulturpolitiken. Bland annat ska samtliga myndigheter inom kulturområdet enligt sina instruktioner integrera ett barnperspektiv i sin verksamhet. Detsamma gäller vissa institutioner inom kulturområdet såsom stiftelsemuseerna Skansen och Nordiska museet.

FN:s konvention om barnets rättigheter ger en universell definition av vilka rättigheter som bör gälla för barn upp till 18 år. Flera av artiklarna i barnkonventionen handlar om barns rätt till kultur. Bland annat erkänns barnets rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Det betyder att varje barn har rätt att ta del av det kulturutbud som finns för vuxna men också att de har rätt till ett kulturutbud skapat särskilt för barn och unga.

Utskottets överväganden

Barns rätt till kunskap om barnkonventionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om barns rätt till kunskap om sina rättigheter och om att stärka alla barns rätt till kunskap om barnkonventionen.

Jämför reservation 1 (L).

Motionerna

Jan Björklund m.fl. (FP) anför i motion 2015/16:1481 yrkande 3 att barn bör ha tillgång till målgruppsanpassad information dels generellt om barns rättigheter, dels kring den situation som barnet befinner sig i. Barn har rätt att komma till tals i frågor som rör dem, t.ex. i frågor som rör umgänge, vårdnad och boende. Barns åsikter ska beaktas i relation till barnets ålder och mognad.

I motion 2015/16:2427 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 1 begärs att möjligheterna att stärka alla barns rätt till kunskap om FN:s barnkonvention ses över. I motionen anfördes att alla barn har rätt till kunskap om sina rättigheter. Motionärerna anför att en väg är att stärka skrivningarna i skolans styrdokument så att elever under sin skoltid blir utbildade i barnkonventionen. Motionärerna pekar vidare i motionens yrkande 2 på behovet av att stärka barn- och ungdomsorganisationerna så att de kan vara en aktiv del i den folkbildning som kommer att behövas om Sverige inkorporerar barnkonventionen i lagstiftningen.

Bakgrund

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ratificerades av Sverige den 29 juni 1990 och trädde i kraft i förhållande till Sverige den 2 september samma år. FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) övervakar att konventionen efterlevs.

Den dåvarande regeringen beslutade den 27 mars 2013 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en kartläggning inom särskilt angelägna områden av hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter överensstämmer med barnets rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och de tilläggsprotokoll som Sverige har tillträtt, dir. 2013:35, den s.k. Barnrättsutredningen. I uppdraget ingår vidare att analysera vilka för- och nackdelar en inkorporering av barnkonventionen i svensk rätt skulle kunna medföra. Redovisningen ska även omfatta en analys av internationella erfarenheter, och utredaren ska analysera konkreta skillnader inom barnrättsområdet mellan Sverige och ett urval av andra länder.

Regeringen har aviserat sin avsikt att göra barnkonventionen till svensk lag och lämnade i februari 2015 tilläggsdirektiv för ett utökat uppdrag. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2016 (dir. 2015:17). Utredaren ska lämna förslag till en lag om inkorporering av barnkonventionen, belysa vilka principer som kan bli aktuella vid en eventuell konflikt mellan barnkonventionens bestämmelser och svensk lagstiftning, samt hur barnkonventionens bestämmelser kan få genomslag vid en sådan konflikt, belysa vilken vägledning som kan behövas för uttolkning av konventionen samt lyfta fram vilka åtgärder i övrigt som kan behöva vidtas vid en inkorporering av barnkonventionen.

Elevers kunskap om barnkonventionen regleras både i skollagen (2010:800) och i läroplanen. Ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och läroplanen ligger på huvudmannen för utbildningen. Av 1 kap. 4 § skollagen framgår bl.a. att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Av proposition 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet framgår att med värden avses förskolans och skolans värdegrund som ska utgå från grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. Det närmare innehållet i dessa rättigheter kommer till uttryck i de konventioner som Sverige anslutit sig till. Bestämmelser om utbildningens syfte finns bl.a. i artikel 29 i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Av skollagen framgår vidare att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Enligt förarbetena innebär det att det hos såväl förskollärare, lärare och annan personal som elever måste finnas kunskap om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.

I läroplanen för både förskola och skola slås fast att det är skolans uppdrag att förmedla kunskap och förståelse för de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen. Enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet som infördes 2011 (Lgr 11) ska utbildningen i den svenska skolan bl.a. förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna som det svenska samhället vilar på. I det ingår även barnets rättigheter enligt barnkonventionen.

Kunskap om barnkonventionen ingår också i ämnet samhällskunskap i årskurs 4–6 och 7–9 i grundskolan och motsvarande skolformer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar den uppfattning som motionärerna ger uttryck för, nämligen att barn ska ha rätt att komma till tals i frågor som rör dem, att barns åsikter ska beaktas och att barn ska ha rätt både till information generellt om barns rättigheter och till den situation som barnet självt befinner sig i. Utskottet konstaterar dock att Barnrättsutredningen inom kort kommer att lämna sitt betänkande med förslag som rör motionärernas yrkanden. Utskottet anser

att utredningens förslag bör inväntas. Motionerna 2015/16:1481 (FP) yrkande 3 och 2015/16:2427 (S) yrkandena 1 och 2 avstyrks därmed.

Ungdomars rätt att välja partner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om behovet av regelbundna undersökningar om ungas möjligheter att själva välja partner.

Jämför reservation 2 (SD).

Motionen

I motion 2015/16:3095 yrkande 48 av Paula Bieler m.fl. (SD) anförs behovet av regelbundna undersökningar av ungas möjligheter att själva välja partner, särskilt mot bakgrund av den lagskärpning som gjordes 2014 i syfte att förhindra tvångsäktenskap.

Bakgrund

Enligt artikel 16 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna ska alla ha rätt att fritt ingå äktenskap och bilda familj.

Den 1 juli 2014 förstärktes skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap i brottsbalken. Samtidigt tillträdde Sverige Europarådets konvention om våld mot kvinnor (prop. 2013/14:208, bet. 2013/14:JuU30, rskr. 2913/14:263). Ändringarna innebar bl.a. att barn inte längre ska kunna få dispens att gifta sig. Möjligheten att erkänna utländska barnäktenskap och tvångsäktenskap begränsades ytterligare, liksom möjligheten att erkänna äktenskap som ingåtts utan att båda parterna varit närvarande (s.k. fullmaktsäktenskap). Även förberedande gärningar kriminaliserades.

Två nya brott infördes i brottsbalken, nämligen äktenskapstvång om någon genom olaga tvång eller utnyttjande förmår en person att gifta sig (4 kap. 4 c § brottsbalken) samt vilseledande till tvångsäktenskapsresa (4 kap. 4 d § brottsbalken). Kartläggningar och fördjupade studier gjordes i samband med utredningsarbetet (SOU 2012:35) som föregick lagstiftningen. En lagrådsremiss avlämnades i december 2015, Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet. I lagrådsremissen finns bl.a. förslag till stämpling till äktenskapstvång. Propositionen är aviserad till den 22 mars 2016.

Under 2008 fick Ungdomsstyrelsen¹ i uppdrag av den dåvarande regeringen att kartlägga förekomsten av arrangerade äktenskap mot en parts vilja i Sverige. I rapporten Gift mot sin vilja (2009) beskrivs situationen för flickor och pojkar, unga kvinnor och unga män upp till och med 25 år utifrån de kunskaper och erfarenheter som gjorts inom forskning och i praktisk

¹ Nu Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF).

verksamhet, liksom den kompetens som finns hos olika myndigheter. I rapporten identifieras utvecklingsbehov och lämnas förslag på förebyggande åtgärder. Av studien framgår bl.a. att ca 70 000 ungdomar i åldern 16 till 25 år i Sverige upplevde att de inte fritt kunde välja vem de skulle gifta sig med. Ungdomsstyrelsen hade 2007–2010 ett regeringsuppdrag att kartlägga och förebygga det hedersrelaterade våldet. Det uppdraget gick sedan över till Länsstyrelsen i Östergötlands län. Under 2010 antog regeringen en handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (skr. 2009/10:229, bet. 2010/11:KrU4, rskr. 2010/11:11).

Den dåvarande regeringen uppdrog vidare 2011 åt Statistiska centralbyrån (SCB) att genomföra en kartläggning av tvångsäktenskap, barnäktenskap och fullmaktsäktenskap m.m. samt kontakter som olika myndigheter och andra verksamheter har haft med personer som är eller har varit utsatta för giftermål mot den egna viljan. Kartläggningen avsåg verksamhetens kännedom om och verksamhetens hantering av sådana ärenden under 2011. SCB skulle dessutom redovisa relevant statistik för perioden 2008–2011 om antalet gifta personer i åldrarna 15–20 år. Statistiken som redovisades i kartläggningen skulle vara uppdelad på kön och ålder samt svensk och utländsk bakgrund. SCB redovisade resultatet av kartläggningen i januari 2012 till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

I juni 2015 överlämnades slutbetänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55) till jämställdhetsminister Åsa Regnér. Utredningen lyfter fram att det råder stora lokala och regionala skillnader när det gäller arbetet mot mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck i olika myndigheter, exempelvis polisen och socialtjänsten, vilket innebär en fara för rättssäkerheten. Det brister också enligt utredningen ofta i strategisk styrning, saknas långsiktiga insatser och utvärderingar. En annan slutsats i utredningen är att mer fokus behöver läggas på våldets orsaker och förebyggande åtgärder. I det arbetet måste fler aktörer, exempelvis förskola och skola, delta aktivt i större utsträckning än tidigare. Att involvera pojkar och män i det främjande och förebyggande arbetet är enligt utredningen också nödvändigt för att uppnå resultat. Den nationella strategi som föreslås i betänkandet ska gälla 2016–2025 med årlig uppföljning och utvärdering efter fem år samt vid strategiperiodens slut. Betänkandet har remitterats och arbete pågår inom Regeringskansliet. Regeringen avser enligt uppgift att lämna en skrivelse till riksdagen under hösten 2016.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har haft uppdrag från regeringen att förebygga hedersrelaterat våld sedan 2005. Arbetet utgår från mänskliga rättigheter, konventionen om barnets rättigheter, kvinnokonventionen och svensk lagstiftning. Sedan 2013 har länsstyrelsen också ansvar för ett nationellt kompetensteam dit yrkesverksamma och ideella organisationer kan vända sig för att få vägledning i enskilda ärenden.

År 2011 fick Länsstyrelsen i Östergötlands län i uppdrag att genomföra insatser för att förebygga och förhindra att unga mellan 13 och 25 år blir gifta

mot sin vilja. I april 2014 fick länsstyrelsen ett förlängt uppdrag att se över och förstärka en pågående informationsinsats till unga i den del den gäller tvångsäktenskap och barnäktenskap (2014/2666/UC). Bakgrunden till det uppdraget var propositionen Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt tillträde till Europarådets konvention om våld mot kvinnor (prop. 2013/14:208).

Länsstyrelsen i Östergötlands län har vidare i fortsatt uppdrag att sprida vägledningen Våga göra skillnad – om skydd, stöd och rehabilitering av unga som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck, riskerar att bli gifta mot sin vilja eller som har blivit gifta mot sin vilja. I uppdraget ingår även att fortsätta spridning av vägledningen Våga se – om stöd, vård och skydd av flickor som är eller riskerar att bli könsstympade. Uppdraget ska genomföras med utgångspunkt i att insatserna blir långsiktigt hållbara och genomföras i ordinarie verksamhet. Vägledningarna ska riktas till landets kommuner och landsting och genomföras i samverkan med länsstyrelserna. I uppdraget ingår även att aktivt främja att kommuner, landsting och organisationer inom det civila samhället använder något eller några av de våldsförebyggande insatser som redovisats i Länsstyrelsen i Östergötlands läns kartläggning av förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttryck som t.ex. tvångsäktenskap, barnäktenskap och könsstympning (regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder inom utgiftsområde 13, prop. 2015/16:1, utg.omr.13, bet. 2015/16:AU1, rskr. 2015/16:55).

I Delrapport – nationella kompetensteamet (2014:31) har Länsstyrelsen i Östergötlands län studerat antalet samtal som gällde tvångs- eller barnäktenskap mellan den 13 mars och 19 december 2014. De samtal som kommit in under den perioden rörde sammanlagt 61 personer och samtalen gällde genomförda tvångs- eller barnäktenskap och oro för eller planer på tvångs- eller barnäktenskap. Över hälften av flickorna var under 18 år och sju av dem var under 15 år. Åtta av dessa flickor och unga kvinnor har blivit gifta mot sin vilja och av dem var fyra under 18 år. Det handlar bl.a. om flickor som inte kommit tillbaka efter resor till sitt eget eller föräldrarnas födelseland, t.ex. efter en sommarlovsresa, utan som tvingats stanna kvar och blivit gifta mot sin vilja.

Enligt nyligen publicerad statistik (den 14 januari 2016) från Brottsförebyggande rådet (Brå), gjordes 35 polisanmälningar om äktenskapstvång och 11 anmälningar vad gäller vilseledande till äktenskapsresa under 2015. Brå publicerar statistik över antalet handlagda brottsanmälningar 2015 den 31 mars 2016.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har berört frågeställningen i Fokus15, ungas sexuella och reproduktiva rättigheter, En tematisk kartläggning. Här kan också nämnas den ovan nämnda Barnrättighetsutredningen som ska redovisa sitt uppdrag senast den 28 februari 2016.

I interpellationsdebatt 2015/16:289 Ofrivilliga äktenskap av Désirée Pethrus (KD) anförde justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S) att han anser att det är viktigt att utvärdera 2014 års lagstiftning om äktenskapstvång så snart som det finns större erfarenhet av tillämpningen samt att man ska försöka hitta metoder för att göra kommunala kartläggningar av förekomsten av äktenskap mot den egna viljan (prot. 2015/16:54, tisdagen den 19 januari 2016).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och bekämpandet av tvångs- och barnäktenskap är synnerligen angeläget och att detta arbete kräver kraftfulla åtgärder från samhället. Ingen ska behöva utsättas för att bli bortgift mot sin vilja.

Utskottet menar att myndighetssamverkan är nödvändig för att kunna arbeta förebyggande och hjälpa barn som riskerar att bli bortgifta mot sin vilja. Utskottet anser också att det måste finnas hjälp att få för de barn som trots förebyggande åtgärder varje år förs bort för att ingå äktenskap utomlands. Utskottet konstaterar att ett flertal insatser pågår för att förebygga och hjälpa barn som blir eller riskerar att bli bortgifta mot sin vilja. Det är viktigt att detta arbete fortsätter.

Utskottet konstaterar att det kan vara svårt att avgränsa en metod för att kartlägga omfattningen av problemet med ofrivilliga äktenskap. Att avgöra när och vilka barn som riskerar att giftas bort mot sin vilja ställer stora krav på bl.a. socialtjänsten och skolan. I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (SOSFS 2014:4) anges att kommunerna själva ska överblicka behovet av åtgärder samt kartlägga våldsutsatthet i kommunen. Utskottet anser att det vore värdefullt med en återkommande kartläggning och utvärdering. Mot bakgrund av det arbete som pågår på området är dock utskottet inte berett att förorda ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med motionsyrkandena. Utskottet kommer dock att noga följa frågan. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion 2015/16:3095 (SD) yrkande 48.

Barn och unga på nätet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. en nationell strategi mot nätmobbning.

Jämför reservation 3 (M, KD).

Motionerna

Edward Riedl (M) begär i motion 2015/16:114 en nationell strategi för att motverka nätmobbning av unga. I motionen konstateras att mobbningen ändrat

karaktär och att mobbade aldrig slipper sina plågoandar eftersom unga i dag är uppkopplade både på skolan och i hemmet. Det finns därför skäl att ta fram en nationell strategi för att motverka nätmobbning av unga.

Cecilie Tenfjord-Toftby (M) begär i motion 2015/16:1569 att regeringen ska arbeta för ett samarbete på EU-nivå om ungas liv på nätet och möjligheten till skydd mot trakasserier och övergrepp på nätet. I motionen framförs att regeringen bör arbeta för en samsyn inom EU om var gränserna går för vad som är lagligt.

Cecilia Widegren m.fl. (M) anför i motion 2015/16:2481 yrkande 7 behovet av att skyndsamt ta fram en strategi för att åtgärda kränkningar och trakasserier mot barn och unga. I motionen anförts att samhället behöver kunna motverka och tydligt åtgärda de kränkningar och trakasserier som alltmer förekommer inte minst via internet bland barn och ungdomar. Detta är enligt motionärerna helt oacceptabelt. Det riskerar ytterst barns och ungas liv och hälsa. Kränkningar, mobbning och trakasserier är en del i varför den psykiska ohälsan tär på många barn och unga. Det är ett gemensamt ansvar att tydligt säga ifrån och snabbt ta fram konkreta åtgärder.

I motion 2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 25 begärs vidare en strategi för att kunna åtgärda kränkningar mot barn och unga. I motionen anförts att tydliga strategier mot mobbning i skolan och på internet måste fortsätta att utvecklas och finna sin grund i forskning som visar på vilka insatser som fungerar och kan göra skillnad.

Bakgrund

Den dåvarande regeringen beslutade den 28 maj 2014 om direktiv för en särskild utredare att göra en bred översyn av det straffrättsliga skyddet för den enskildes personliga integritet, särskilt när det gäller hot och kränkningar på internet (dir. 2014:74). Utredaren ska bl.a. analysera om det straffrättsliga skyddet är ändamålsenligt eller om det bör förändras. I översynen ska utredaren särskilt ta ställning till om straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande, förtal och förolämpning och – om det behövs – andra straffbestämmelser till skydd för den personliga integriteten bör förtydligas, utvidgas eller ändras på något annat sätt; om det straffrättsliga skyddet bör kompletteras när det gäller spridning av integritetskränkande uppgifter utanför det grundlagsskyddade området, och om det bör införas ett straffansvar för den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla och som inte tar bort eller på annat sätt förhindrar spridning av meddelanden som kränker enskildas personliga integritet. Uppdraget kommer, enligt uppgift från Justitiedepartementet, att redovisas till justitie- och migrationsministern den 3 februari 2016.

Den dåvarande regeringen tillsatte i augusti 2014 en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av våldtäktsbrottet (dir. 2014:123). Genom tilläggsdirektiv den 13 november 2014 ombildades utredningen till en parlamentarisk kommitté (dir. 2014:144). Kommittén har antagit namnet 2014

års sexualbrottskommitté (Ju2014:21). Kommittén ska bl.a. ta ställning till om straffet för de mest allvarliga fallen av våldtäkt och våldtäkt mot barn bör skärpas, samt analysera om den befintliga lagstiftningen erbjuder ett tillräckligt starkt skydd mot vissa sexuella övergrepp som med hjälp av modern teknik sker via internet (dir. 2015:5). Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2016.

Regeringen har under december 2015 genomfört ett s.k. dialogmöte med berörda myndigheter, frivilligorganisationer inom barnrättsområdet och privata näringslivet om flickors och pojkars utsatthet för sexuella övergrepp och kränkningar på internet, med tyngdpunkt på sociala medier. Regeringen har för avsikt att kalla till ytterligare en dialog om barns utsatthet på nätet under 2016 för att följa upp hur arbetet fortskrider.

Statens medieråd genomför sedan juni 2013 på regeringens uppdrag kampanjen No Hate Speech Movement som initierats av Europarådet. Kampanjens syfte är att höja kunskapen, särskilt hos barn och ungdomar, om främlingsfientlighet, sexism och liknande former av intolerans samt mobilisera för att främja mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet på internet. I mars 2014 fick myndigheten i uppdrag att förlänga kampanjen samt att genomföra särskilda insatser mot främlingsfientlighet. Europarådets kampanj avslutades i december 2014. Eftersom kampanjen No Hate Speech Movement är en nationellt etablerad plattform förlängdes kampanjen i Sverige under 2015 och 2016. Samtidigt gav regeringen Statens medieråd i uppdrag att utveckla kampanjen till att också omfatta insatser för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism genom att stärka barns och ungdomars medie- och informationskunnighet. Kampanjen ska särskilt inriktas mot att stärka barns och ungas förmåga att använda sin yttrandefrihet och respektera mänskliga rättigheter, att öka demokratisk delaktighet och stimulera till källkritik och eget kritiskt tänkande i relation till medier. Syftet med uppdraget är att förebygga rasism, sexism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans och att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Statens medieråd redovisade i november 2015 resultaten från en undersökning av medievanor och attityder kring medier hos barn 9–18 år (Ungar & medier 2015). Av pojkarna i åldern 13–16 svarar 6 procent att de har erfarenhet av att någon varit elak mot dem eller mobbat dem. Bland flickor är motsvarande siffra 18 procent. En förklaring till att flickor är mer drabbade än pojkar av mobbning på nätet kan enligt Medierådet vara att flickor använder sociala medier i högre utsträckning än pojkar. Vid 14 års ålder ägnar 30 procent av flickorna mer än tre timmar per dag åt sociala medier, jämfört med 10 procent av pojkarna.

Statens medieråd har också undersökt medievanorna bland barn 0–8 år (Småungar & medier 2015). I undersökningen har föräldrar till barn mellan 0 och 8 år tillfrågats om barnens medievardag och om vårdnadshavarnas attityder kring barnens medieanvändning, skyddsaspekter när det gäller medieinnehåll och åsikter om skadlig mediepåverkan.

Vidare kan nämnas att Statens medieråd i april 2013 fick i uppdrag av den dåvarande regeringen att stärka unga i åldern 12–18 år mot antidemokratiska budskap på internet och i sociala medier som uppmanar till våld och hot för en politisk eller ideologisk sak. Uppdraget redovisades i juni 2014. Myndigheten gav i december 2014 ut ett utbildningsmaterial för skolor, Hur kan skolan arbeta mot näthat?

Den 9 februari 2016 infaller Safer Internet Day, en dag som uppmärksammas i mer än 90 länder i hela världen. Dagen har instiftats för att främja ett säkrare internet, framför allt för barn och unga. I samband med Safer Internet Day kommer Statens medieråd i år att rikta sig med en kampanj till föräldrarna. På Safer Internet Day kommer myndigheten att lansera ett paket, där man lyfter kunskap om unga och internet, om kränkningar och hat, samt hur föräldrar kan stötta sina barn i deras digitala vardag. Kunskapspaketet innehåller en folder med fem konkreta råd, en podd för föräldrar samt en film. Materialet kommer att spridas via bl.a. myndighetens webbplats och i sociala kanaler.

Statens medieråd har vidare publicerat ett antal poddar på sin webbplats som tar upp olika teman i relation till näthat: rasism, sexism, föräldrar, publicister, lag och rätt samt näthat i gamingvärlden. I varje avsnitt ger en ungdomspanel sina kommentarer på det som sagts i diskussionerna.

Statens medieråd representerar vidare Sverige i EU-nätverket Insafe och driver ett Safer Internet Centre med finansiellt stöd från EU:s Connecting Europe Facility och dess program Safer Internet. Projektet syftar till en säkrare användning av internet bland barn och unga och drivs i samarbete med Bris – Barnens rätt i samhället.

Insafe är ett europeiskt nätverk bestående av 31 nationella center (27 av EU-medlemsländerna plus Island, Norge, Ryssland och Serbien), delfinansierat av EU:s Safer Internet Programme. Medan varje nationellt center genomför medvetandehöjande aktiviteter och utbildningskampanjer i respektive land arbetar Insafe-teamet, som drivs av European Schoolnet i Bryssel, med att koordinera gemensamma aktiviteter inom nätverket och med andra insatser på europeisk nivå. Insafe-nätverkets uppdrag är att stärka barn och unga för en positiv, säker och effektiv användning av internet och andra digitala medier. Medlemsorganisationerna i Insafe arbetar med kunskapsutbyte för att dela med sig av erfarenheter, material, metoder och trendspaning. Nätverket samarbetar också med branschföreträdare, skolor och andra aktörer för att stärka användare och för att överbrygga digitala klyftor mellan olika arenor och generationer.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) fick under sommaren 2013 den dåvarande regeringens uppdrag att förebygga kränkningar, hot och trakasserier bland unga på nätet. Uppdraget kring näthat avslutades vid årsskiftet 2014/15. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor gav under 2014 ut flera publikationer om unga, ungdomar och internet. Bland annat Nätkränkningar – en studie av svenska ungdomsnormer och beteenden (mars 2014), Hat på nätet (mars 2014) och Får

man skriva vad man vill på Internet, (maj 2014). I januari 2016 lämnades slutrapporten Hot, kränkningar och trakasserier på nätet. I rapporten konstateras att ungefär hälften av unga i åldern 16–25 år någon gång har utsatts för kränkningar på nätet.

Datainspektionen har en webbplats, Kränkt.se, som ger råd till den som har blivit kränkt på nätet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har också en interaktiv informationssäkerhetsskola, ISA, på nätet som i första hand riktar sig till elever i årskurs 4 och 5. ISA ger lärare stöd i arbetet med att uppfylla målen om säker informationshantering enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr11). Syftet med ISA är att höja elevernas medvetenhet om säker informationshantering och det egna beteendet. ISA har tagits fram av MSB i samråd med Statens skolverk, Datainspektionen, Statens medieråd, Post- och telestyrelsen och ett antal grundskolor och lärare.

Vidare har Brottsförebyggande rådet (Brå) haft i uppdrag av den dåvarande regeringen att göra en kartläggning av polisanmälda hot och kränkningar riktade mot enskilda personer via internet. Kartläggningen är redovisad i rapporten Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet (Rapport 2015:6).

Enligt rapporten är den vanligaste typen av nätkränkning som flickor anmäler att bilder på dem har publicerats på internet (23 procent). Pojkar anmäler oftast att de fått motta dödshot eller hot om våld med vapen (33 procent). Av de anmälda hot och kränkningar som Brå har granskat, lades 96 procent ned av polis eller åklagare. En förklaring till detta är att många av dessa polisanmälningar inte kan leda till åtal – t.ex. om den anmälda händelsen inte är ett brott eller om den misstänkta är under 15 år.

Här kan också nämnas organisationen Surfa Lugnt som samordnar verksamhet för att öka vuxnas kunskaper om barns och ungas vardag på internet, ett initiativ som också stöds av regeringen. Syftet är att bejaka det positiva som finns i ungas liv på nätet, som engagemang, kommunikation och kunskapsutbyte, och samtidigt ge föräldrar och andra vuxna bättre förutsättningar att hantera fallgroparna på internet, t.ex. e-mobbning och integritetsfrågor. I arbetet inom Surfa Lugnt deltar bl.a. Post- och telestyrelsen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Bris, Comhem, Fryshuset, IT- & Telekomföretagen, .SE – Stiftelsen för Internetinfrastruktur samt Telenor och Bredbandsbolaget. Surfa Lugnt delar också på Safer Internet Day varje år ut ett Surfa Lugnt-pris till det projekt eller den organisation som bäst inspirerar till kommunikation, engagemang och kunskapsutbyte mellan unga och vuxna på nätet.

Vidare kan nämnas att det på många av de sidor som barn använder finns en ”report abuse”-knapp att trycka på som blockerar en person som skriver något elakt och nedlåtande eller verkar vara någon annan än den utger sig för att vara från att ta mer kontakt. Trots att många unga uppger att de har varit med om mobbning eller sexuella trakasserier på nätet var det enligt

Datainspektionens rapport Ungdomar och integritet (2009:1) bara en fjärdedel av dessa som har använt abuse-knappen.

Fryshusets nätvandrare bedriver socialt arbete på internet. Nätvandrarerna startade 2007 för att möta ett ökat behov av vuxenkontakter på internet. Nätvandrarerna har främst bedrivit sin verksamhet på olika ungdomsmötesplatser, s.k. communities, på nätet, t.ex. Kamratposten.se, ungdomar.se, habbo.se, Qruiser.com och Jesper.nu. Under en period provades nätvandring i onlinespelet World of Warcraft. Fryshusets nätvandrares uppgift är att lyssna och agera bollplank. Om den unge vill tala om allvarliga problem ges stöd online, eller så slussas ungdomen vidare. För närvarande finansieras projektet av Gålöstiftelsen, Kronprinsessan Margarethas minnesfond och Stockholms stad.

Kränkningar och mobbning kan ibland utgöra förtal. Förtal regleras i 5 kap. 1 § brottsbalken, 7 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen och 5 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att det är ett faktum att barn och unga i hög grad är på internet i dag och att många barn och unga i dag har en stor del av sitt sociala liv på internet. Statistik från Medierådet visar också att medieanvändningen kryper ned i åldrarna.

För många barn och unga är nätet en positiv plats där de bl.a. kan hålla kontakten med kompisar, söka information till skolarbeten, spela spel, se på film, lyssna på musik och upptäcka världen. Utskottet har i flera sammanhang tidigare också framhållit nätets betydelse för barns och ungas språkutveckling och i detta sammanhang också nämnt e-boken som en möjlighet att ta del av litteratur.

Samtidigt innebär användningen av internet risker. Det förekommer mobbning, hot, trakasserier och andra kränkningar i en ökande omfattning. Detta är givetvis oacceptabelt, och det finns enligt utskottet skäl till oro över denna utveckling. Samtidigt som det som sker på nätet är en spegling av sådant som också förekommer i den fysiska verkligheten, blir mobbningen, hoten, trakasserier och kränkningarna på nätet allt allvarligare. Många barn mår psykiskt dåligt efter att ha blivit utsatta för kränkningar på nätet. Den kanske största skillnaden mellan den fysiska världen och den som finns på nätet är många gånger avsaknaden av vuxna.

Det är mycket viktigt med ett aktivt arbete för att motverka alla former av mobbning, hot och andra kränkningar på nätet. Det gäller såväl det offentliga som föräldrar och andra vuxna i barnens omgivning. Utskottet vill understryka skolans ansvar för trakasserier och kränkningar som begås under skoltid. Skolan har, enligt skollagen (2010:800), ett ansvar för att anmäla, utreda och vidta åtgärder. Personal på skolor eller förskolor som får kännedom om att ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling har s.k. handlingsplikt och är skyldiga att anmäla detta till rektorn eller förskolechefen som i sin tur

måste informera huvudmannen. Skolan har ett ansvar att agera även om situationen först uppstod på internet och utanför skoltid.

Som redovisas ovan pågår en rad insatser på området. Mot bakgrund av detta anser utskottet att motionerna 2015/16:114 (M), 2015/16:1569 (M), 2015/16:2481 (M) yrkande 7 samt 2015/16:2482 (M) yrkande 25 bör avstyrkas. Utskottet avser dock att noga följa dessa frågor.

Skolresor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om statsbidrag för skolresor till koncentrationsläger och riktade insatser för att informera om kommunismens brott mot mänskligheten.

Jämför reservation 4 (M, L).

Motionerna

Edward Riedl (M) anför i motion 2015/16:105 att möjligheten att införa ett bidrag för skolresor till Auschwitz bör ses över. I motionen framförs att det för varje år finns allt färre överlevare kvar från de nazistiska koncentrationslägren. Enligt motionärerna är det viktigt att fortsätta att hålla liv i minnet av vad som hände. Också kommande generationer behöver få information om totalitära ideologiers gärningar och därför ha möjlighet att besöka koncentrationsläger som Auschwitz. Skolor bör därför uppmuntras att göra skolresor genom statliga bidrag.

I motion 2015/16:1599 av Marta Obminska (M) föreslås en särskild satsning på upplysning om kommunismens brott mot mänskligheten inom ramen för Om detta må ni berätta på Forum för levande historia. I motionen anförts att det förra århundradet präglades av folkmord och terror i två fruktansvärda ideologiers namn, nämligen nazismens och kommunismens. I kommunismens namn har tiotals miljoner människor i världen, många av dem i våra grannländer, mördats, svultit ihjäl eller blivit förtryckta. De sista ockupationstrupperna lämnade Estland, Lettland, Litauen, Polen och östra Tyskland så sent som 1994. Samtidigt är kunskapen om kommunismens brott mot mänskligheten enligt motionären oroväckande låg. Motionären föreslår därför riktade insatser inom ramen för Forum för levande historias arbete.

Bakgrund

Regeringen har utsett en särskild utredare till nationell samordnare med uppdrag att förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå när det gäller arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (dir. 2015:27). Samordnaren har i uppdrag att utveckla och stärka arbetet på lokal nivå och

säkerställa samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer inklusive trossamfund.

Forum för levande historia har enligt sin instruktion (2007:1197) till uppgift att vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Myndigheten har särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och kommunismens brott mot mänskligheten. Myndigheten ska sträva efter att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde.

Regeringen beslutade den 29 januari 2015 att ge Forum för levande historia i uppdrag att under perioden 2015–2017 genomföra en stor utbildningsinsats om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag. För uppdraget tilldelades Forum för levande historia 5 miljoner kronor under 2015 och 10 miljoner kronor 2016 respektive 2017. Utbildningsinsatsen, som ska genomföras i samarbete med Statens skolverk, ska riktas till elever i grundskolan och gymnasieskolan och ta upp olika former av rasism och intolerans i historien och i dag. Forum för levande historia ska i genomförandet av uppdraget utgå från barns och ungas verklighet i Sverige i dag. Uppdraget omfattar rasism och liknande former av intolerans såsom afrofofi, antisemitism, antiziganism, islamofobi, homofobi och transfobi och ska genomgående ha ett genus-perspektiv. Enligt regleringsbrevet för 2016 ska Forum för levande historia, utöver det som framgår av uppdraget, även arbeta för att nå ut till fler grupper än elever i grundskolan och i gymnasieskolan. Vidare ska myndigheten verka för en bred geografisk spridning samt anlägga ett jämställdhetsperspektiv på utbildningsinsatsen.

Statens skolverk har i uppdrag att vidta kunskaphöjande insatser i skolan om främlingsfientlighet och liknande former av intolerans. Myndigheten ska på ett lättillgängligt sätt sammanställa information om det arbete som utförs av myndigheter, organisationer m.fl. i syfte att förmedla kunskap och sprida information om metoder i frågor om främlingsfientlighet och intolerans. Totalt avsätts 9 miljoner kronor för uppdraget under perioden 2014–2017. I uppdraget ingår att Skolverket ska genomföra fortbildningar av skolpersonal i frågor om främlingsfientlighet och intolerans. Myndigheten ska också genomföra regionala seminarier för att sprida kunskap om det material som tagits fram samt hur detta kan användas.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har i uppdrag att fördela statsbidrag till organisationer och kommuner för verksamhet som motverkar antidemokratiskt beteende och radikaliserings samt anslutning till våldsbejakande extremism. Inom programmet Europeisk hågkomst kan bl.a. kommuner, landsting, ideella organisationer, forskningsinstitut, organisationer för överlevande och museer söka bidrag. Europeisk hågkomst är en del av programmet Europa för medborgarna som syftar till att främja demokratisk delaktighet bland EU:s medborgare och att stimulera till reflektion om EU:s historia och framtid. Syftet med bidraget inom programmet Europeisk hågkomst är att ge möjlighet att reflektera över de grundläggande värden som finns i Europa, t.ex. demokrati och respekt för

mänskliga rättigheter. Programområdet stöder projekt som syftar till att förstå bakgrunden till de totalitära regimerna i Europa under 1900-talet (nazismen, fascismen, stalinismen) och att högtidlighålla minnet av offren för dessa regimer, viktiga händelser och historiska vändpunkter i Europas nutidshistoria och dess betydelse för dagens Europa. Aktiviteterna ska dessutom bidra till försoning, interkulturell dialog och ömsesidig förståelse.

Utskottets ställningstagande

Sammantaget konstaterar utskottet att omfattande utbildningsinsatser görs för elever i grundskolan och gymnasieskolan om demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen och som också tar upp olika former av rasism och intolerans i historien och i dag. Vad gäller skolresor till koncentrationsläger konstaterar utskottet att det för de skolor och kommuner som önskar, finns vissa möjligheter att, utöver egna prioriteringar, söka projektbidrag för resor till koncentrationsläger. Utskottet anser dock inte att statliga bidrag bör specialdestineras till skolresor.

Utskottet anser att motionerna 2015/16:105 (M) och 2015/16:1599 (M) bör avstyrkas.

Barns och ungas rätt till kultur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ta till vara erfarenheter från alliansregeringens arbete kring barn och kultur.

Jämför reservation 5 (M, C, L, KD).

Motionen

I motion 2015/16:2137 av Olof Lavesson m.fl. (M, C, FP, KD) anförs att erfarenheterna från alliansregeringens arbete kring barn och kultur bör tas till vara (yrkande 2). I motionen understryks betydelsen av Skapande skola liksom betydelsen av barns och ungas läsande, på många sätt en viktig frihets- och demokratifråga, och en prioriterad fråga för Alliansen.

Bakgrund

Av de ovannämnda kulturpolitiska målen framgår bl.a. att kulturpolitiken särskilt ska uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145). Samtliga myndigheter och institutioner inom kulturområdet ska enligt sina instruktioner integrera ett barnperspektiv i sin verksamhet.

Den enskilt största statliga satsningen på barns och ungas kultur är satsningen Skapande skola. Skapande skola inrättades 2008 av den dåvarande

regeringen i syfte att stärka samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet och på så vis främja barns rätt till kultur och eget skapande. Skapande skola omfattar fr.o.m. 2011 hela grundskolan och fr.o.m. den 1 januari 2013 även förskoleklassen. För 2016 uppgår anslaget 1:3 Skapande skola till drygt 185,5 miljoner kronor. I detta ingår 10 miljoner kronor fr.o.m. 2016 t.o.m. 2018 för verksamhet riktad till förskolan.

Genom den litteraturpolitiska propositionen Läs för livet infördes nationella mål för litteratur- och läsfrämjande som innebär att alla i Sverige, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet (prop. 2013/14:3, bet. 2013/14:KrU4, rskr. 2013/14:117).

En ny bibliotekslag (2013:801) trädde i kraft den 1 januari 2014. Folkbiblioteken ska, enligt 8 § bibliotekslagen ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bl.a. genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar (prop. 2012/13:147, bet. 2013/14:26, rskr. 2013/14:26).

Statens kulturråd har sedan 2014 ett utökat uppdrag att ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse. Myndigheten har tillförts 15 miljoner kronor för uppdraget fr.o.m. 2014. Statens kulturråd presenterade i december 2014 ett handlingsprogram för myndighetens fortsatta läsfrämjande arbete som bl.a. innefattar ett nationellt program för att stödja små barns språkutveckling, kallat Bokstart Sverige. Programmet riktar sig till föräldrar och innebär att barnhälsovård och folkbibliotek samverkar för att nå dem med inspiration och information kring läsning. Under 2015 startade tre pilotprojekt i Landskrona, Göteborg och Södertälje. I ett första skede är målgruppen familjer i socialt och ekonomiskt utsatta områden. Kulturrådet har också tagit fram en kunskapsöversikt om metoder och forskning på det läsfrämjande området.

Under 2014 har arbetet fortsatt med den läsfrämjande satsning där idrottsföreningar samverkar med bibliotek för att tillgängliggöra litteratur för idrottande pojkar och flickor.

Sveriges läsambedör är ett projekt initierat av Kulturrådet som också finansierar verksamheten. Läsambedören ska verka för att barn och unga, oavsett bakgrund, ska få lika möjligheter att nå litteraturen. Syftet är även att inspirera vuxna att främja ungas läsning och verka för att ge fler möjlighet till en konstnärlig upplevelse genom litteraturen. En viktig målgrupp är barn och vuxna som inte läser, eller läser i liten omfattning. Läsambedören väljs av en jury för två år och är fram till hösten 2017 Anne-Marie Körling.

Därtill kan nämnas litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (Alma, Astrid Lindgren Memorial Award), som uppgår till 5 miljoner kronor. Priset instiftades 2002 av den dåvarande regeringen och administreras av Statens kulturråd. Priset delas ut varje år och kan delas ut till författare, illustratörer, berättare och läsfrämjare vars verk eller arbete för barn och unga är av allra högsta konstnärliga värde och präglas av den djupt humanistiska anda som

Astrid Lindgren förknippas med. Syftet med priset är att stärka och öka intresset för barn- och ungdomslitteratur i världen och att främja barns rätt till kultur. År 2015 tilldelades priset den sydafrikanska läsfrämjande organisationen Praesa.

Som ett resultat av den litteraturpolitiska propositionen Läs för livet (prop. 2013/14:3, bet. 2013/14:KrU4, rskr. 2013/14:117) beslutades att 30 miljoner kronor av det statliga stödet till folkbildningen 2014 skulle destinerats för planerad läsfrämjande verksamhet. Folkbildningsrådets styrelse fördelar bidraget.

I budgetpropositionen för 2016 anförde regeringen att det är viktigt att förbättra möjligheterna för barn och ungdomar att delta i den kommunala musik- och kulturskolans verksamhet. Ett av flera hinder för deltagande är höga taxor. Från och med 2016 avsätts därför 100 miljoner kronor årligen som bidrag för att främja låga taxor i den kommunala musik- och kulturskolan. Syftet med bidraget är att göra den kommunala musik- och kulturskolan mer tillgänglig och jämlik. Regeringen har vidare gett en utredare i uppdrag att ta fram en nationell strategi för den kommunala musik- och kulturskolan (dir. 2015:46). Utredaren ska bl.a. kartlägga och beskriva den kommunala musik- och kulturskolans verksamhet i Sverige, identifiera hinder för deltagande, föreslå åtgärder för hur försörjningen av lärare kan säkras i framtiden samt lämna förslag till en nationell strategi för samordning och uppföljning av den kommunala musik- och kulturskolan. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2016.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka att det är självklart att kulturen ska komma alla barn och unga till del. Barns och ungas rätt till kultur är och har varit en prioriterad fråga i den nationella kulturpolitiken. Både den tidigare och den nuvarande regeringen har värnat och värnar barns och ungdomars rätt till kultur – både deras möjligheter att ta del av kultur och att själva delta i det kulturella livet och få skapa och uttrycka sig konstnärligt.

Sammantaget konstaterar utskottet att alla barns och ungas rätt till kultur är en prioriterad fråga inom kulturpolitiken. Som framgår ovan görs omfattande insatser för att kultur i olika former ska vara tillgänglig för barn och unga. Utskottet avstyrker därför motion 2015/16:2137 yrkande 2 (M, C, FP, KD).

Barns och ungas möjligheter att uppleva scenkonst

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ungas möjligheter att ta del av scenkonst.

Jämför reservation 6 (L).

Motionen

Maria Weimer och Said Abdu (båda FP) understryker i motion 2015/16:392 yrkande 1 vikten av att alla barn ges möjlighet att uppleva professionella scenkonstföreställningar. I motionen anförs reformen Skapande skolas betydelse för att stimulera både elever och kulturskapare. Reformen behöver dock, enligt motionärerna, vidareutvecklas, och en väg kan vara att inbegripa scenupplevelser i den. I motionens yrkande 2 anförs att ungas möjligheter att ta del av professionell scenkonst oavsett var de bor i landet måste säkerställas. Regeringen bör därför arbeta med stimulanser till kommunerna för att scenkonst ska bli en självklarhet i alla barns uppväxt. Kommunerna behöver stimuleras så att det finns möjligheter att ta sig till och från scenerna, och skolan behöver eventuella resurser för att köpa föreställningar och avsatt tid för detta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att barns och ungas rätt till kultur är en prioriterad fråga inom den nationella kulturpolitiken. Utskottet har också tidigare i många sammanhang understrukt betydelsen av att barn får ta del av kultur, själva delta i det kulturella livet och att själva få uttrycka sig konstnärligt. I detta sammanhang kan betydelsen av Skapande skola lyftas fram. Skapande skola syftar till att stärka samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet. I FN:s barnkonvention uttrycks också att barn har rätt att både ta del av konst och kultur och uttrycka sig i konstnärlig form.

När det gäller möjlighet att uppleva scenkonst ska framhållas att Kungliga Operan och Kungliga Dramatiska teatern enligt sina respektive riktlinjer från regeringen för 2016 ska nå en så stor publik som möjligt och ska rikta sig till vuxna såväl som till barn och unga samt vara en angelägenhet för en publik i hela Sverige. Det ska också tilläggas att inom scenkonsten fördelar Statens kulturråd bidrag direkt till fria aktörer på bl.a. scenkonstområdet i hela landet. Vidare fördelas statliga medel inom ramen för kultursamverkansmodellen till regionala institutioner. Dessa gör insatser för att sprida scenkonst inom respektive län och region.

Här kan nämnas att Kulturrådet har initierat ett pilotprojekt för åren 2016 och 2017 i syfte att förskolebarn i åldern 3 till 5 år i glesbygd där det saknas ett brett utbud av kulturyttringar ska få tillgång till professionell scenkonst via Skapande skola. Professionella dans-, teater-, musik- och cirkusgrupper med stor vana av den åldersgruppen ska turnera med föreställningar för barnen i 18 kommuner i Norrbotten, Västerbotten och Östergötland. Ett skäl är att resorna till större orter, där den professionella scenkonsten finns, blir för långa speciellt för yngre barn. Samtidigt kommer förskolornas personal att få introduktion, inspiration och material att arbeta vidare med i den dagliga verksamheten. Satsningen beräknas nå ca 4 500 barn.

Som redovisas ovan pågår insatser för att alla barn ska ges möjlighet att uppleva professionella scenkonstföreställningar. Mot bakgrund av detta anser

utskottet att motion 2015/16:392 (FP) yrkandena 1 och 2 bör avstyrkas. Utskottet vill dock betona vikten av att barn och unga kan ta del av professionell scenkonst oavsett var de bor i landet och avser att noga följa frågan.

Stöd till ungdomsorganisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av stödet till ungdomsorganisationer.

Motionen

Isak From m.fl. (S) anför i motion 2015/16:2524 att förutsättningarna för att se över hur stödet till ungdomsverksamhet är utformat och fördelat såväl nationellt som regionalt och lokalt utifrån ett jämställdhetsperspektiv bör studeras. Motionärerna anför att civilsamhället och föreningslivet har en mycket värdefull funktion för barns och ungdomars uppväxtvillkor. I översynen bör man även se hur man kan jämna ut skillnaderna mellan tjejs och killars möjligheter till rättvist deltagande i barn- och ungdomsorganisationerna. Översynen bör också komma fram till en riksnorm för nivåer och form av stöd till ungdomars organisering.

Utskottets ställningstagande

Bidrag fördelas enligt förordning (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer. För alla barn- och ungdomsorganisationer krävs för organisationsbidrag att medlemskapet är frivilligt, organisationen har haft verksamhet i Sverige under minst två år före ansökan, minst 60 procent av organisationens medlemmar är från 6 till 25 år, organisationen har minst 1 000 medlemmar mellan 6 och 25 år samt att det finns medlemsföreningar i minst fem län. För de barn- och ungdomsorganisationer som företräder personer med funktionsnedsättning gäller delvis andra regler för medlemskap och geografisk spridning. Då krävs att organisationen ska ha minst 200 medlemmar som är mellan 6 och 25 år och att medlemsföreningar finns i minst tre län.

Barn- och ungdomsorganisationer som företräder nationella minoriteter i Sverige ska ha minst 200 medlemmar som är mellan 6 och 25 år och organisationen ska ha lokalt förankrad verksamhet med tillfredsställande geografisk spridning i förhållande till organisationens medlemmar.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor genomför en fördjupad granskning vart tredje år där de bl.a. tittar på om de organisationer som fått organisationsbidrag lever upp till kraven om demokratisk uppbyggnad.

Motionsyrkande 2015/16:2524 (S) avstyrks därmed.

Utvidgning av Skapande skola till gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en utvidgning av satsningen Skapande skola till gymnasieskolan.

Jämför reservation 7 (M, C, L, KD).

Motionerna

Cecilia Magnusson (M) anför i motion 2015/16:1187 att Skapande skola bör utvecklas till att även omfatta gymnasieskolan. I motionen framförs att skolan spelar roll som ingen annan institution i samhället, då den möter alla barn och unga oavsett familjers resurser eller bakgrund. Motionären menar vidare att en större samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet är viktig. Vidare kan exempelvis musik användas som ett verktyg för social och mänsklig utveckling samt för ökad integration. Dessutom kan musik och kultur vara ett effektivt redskap i arbetet mot mobbning och kränkande behandling. El Sistema är ett exempel på detta.

Också Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) begär i motion 2015/16:2258 yrkande 19 att man ser över möjligheterna att förlänga projektet Skapande skola för att på sikt också låta gymnasieskolan ta del av det. I motionen anför bl.a. att forskningen visar att barn som regelbundet har kontakt med kulturell verksamhet får en större förmåga att känna igen och uttrycka sina känslor. Den förmågan är avgörande för att förstå andra människors känslor och känna empati. På så sätt utvecklas barnets kognitiva kompetens.

Utskottets ställningstagande

Satsningen Skapande skola inrättades 2008 av den dåvarande regeringen i syfte att stärka samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet, och på så vis främja barns rätt till kultur och eget skapande. Skapande skola omfattar fr.o.m. 2011 hela grundskolan och fr.o.m. den 1 januari 2013 även förskoleklassen. För 2016–2018 avsätts 10 miljoner kronor per år för verksamhet riktad mot förskolan. Anslaget 1:3 Skapande skola uppgår 2016 till ca 185,5 miljoner kronor.

Bidrag fördelas av Statens kulturråd i enlighet med förordning (2007:1436) om statsbidrag till kulturell verksamhet i skolan och riktas till huvudmännen i avsikt att nå fler barn än de som redan är kulturellt aktiva på fritiden. Statens kulturråd ska samverka med Statens skolverk i arbetet med Skapande skola. Ändamålet med statsbidraget är att medverka till att kulturella och konstnärliga uttryck långsiktigt integreras i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–9 med utgångspunkt i skolans kulturuppdrag som i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet anges som en del i skolans måluppfyllelse. Bidraget syftar

också till att öka tillgången till kulturens alla uttrycksformer för eleverna och öka möjligheterna till eget skapande.

Kulturrådets sammanställning för 2014 visar att drygt 65 procent av alla elever i förskoleklass till årskurs 9 läsåret 2014/15 deltog i insatser inom Skapande skola. År 2014 beviljades totalt 375 skolhuvudmän bidrag. Totalt har drygt 3 200 skolor deltagit i de insatser som skolhuvudmännen genomfört med stöd av Skapande skola-bidraget. Antalet barn och elever som deltagit i Skapande skola-insatser uppgår 2014 till knappt 694 000, vilket är en ökning med drygt 50 000 barn och elever i jämförelse med året innan.

Gymnasieskolan är en frivillig skolform vars syfte bl.a. är att vara en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolan. Estetisk verksamhet var obligatorisk i gymnasieskolan fram till 2011 (gymnasieförordning 2010:2039). En särskild utredare har i uppdrag att analysera och föreslå åtgärder för att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning och därmed få de kunskaper som behövs såväl i arbetslivet som för fortsatta studier (dir. 2015:31). Utredaren ska bl.a. analysera och föreslå hur alla nationella program i gymnasieskolan kan innefatta ett estetiskt ämne. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2016.

Utskottet har tidigare i många sammanhang uttryckt uppfattningen att satsningen Skapande skola är mycket angelägen, inte minst mot bakgrund av att satsningen når barn oavsett bakgrund runt om i landet. I likhet med motionärerna vill utskottet framhålla kulturens och musikens betydelse för social integration samt som redskap i arbetet mot mobbning och kränkande behandling.

Utskottet anser att kulturen i dess olika former kan bidra till en bättre förståelse för komplexa frågeställningar i samhället. Utskottet konstaterar dock att det inom ramen för det nationella estetiska programmet, de individuella fördjupningarna och elevens val finns möjligheter till kultur och eget skapande för de elever som så önskar. Utskottet är inte berett att förorda en utvidgning av Skapande skola till att även omfatta gymnasieskolan. Motionerna 2015/16:1187 (M) och 2015/16:2258 (KD) yrkande 19 avstyrks därmed.

Verksamhet vid teknik- och naturvetenskapscentrum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om verksamhet vid teknik- och naturvetenskapscentrum.

Motionen

I motion 2015/16:308 av Suzanne Svensson m.fl. (S) anförs att behoven av långsiktiga villkor för verksamheten vid landets teknik- och

naturvetenskapscentrum, s.k. science centers, behöver beaktas för att bl.a. bidra till landets kompetensförsörjning. I motionen konstateras att vi lever i en tid då samhället är mer teknikberoende än någonsin och att vi står inför globala utmaningar där kompetens inom teknik, naturvetenskap och innovationsförmåga kommer att vara avgörande. Motionärerna konstaterar att science centers har unika förutsättningar att möta barn och ungdomar både i skolan och på fritiden samt att kompetensutveckla lärare.

I motionen anförs vidare att det statliga stödet inte omfattar alla teknik- och naturvetenskapscentrum och inte heller har ökat i takt med att fler teknik- och naturvetenskapscentrum tillkommit. Motionärerna menar att grundfinansieringen urholkats i en tid då samhällets behov av att stärka intresset för naturvetenskap, teknik och entreprenörskap har ökat. För att landets teknik- och naturvetenskapscentrum ska kunna verka långsiktigt och säkra annan avgörande medfinansiering från regionala och kommunala instanser, näringsliv m.fl. bör regeringen därför se över hur verksamhetsstödet till dem kan stärkas långsiktigt.

Utskottets ställningstagande

Teknik- och naturvetenskapscentrum, science centers, är interaktiva anläggningar som sprider kunskap om och skapar intresse för naturvetenskap och teknik. De riktar sig både till skolan och den breda allmänheten. Skolan erbjuder pedagogiska program, och varje år kompetensutvecklas flera tusen lärare. Den finns 18 sådana teknik- och naturvetenskapscentrum i Sverige. Alla samarbetar med ortens och regionens skolor, företag, universitet och högskolor samt organisationer. Vissa teknik- och naturvetenskapscentrum stöds av bl.a. Europeiska regionala utvecklingsfonden med motsvarande nationell offentlig finansiering (exempelvis Science Center Malmö).

Statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum lämnas i enlighet med förordningen (1997:153) om statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum samt Skolverkets föreskrifter om statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum (SKOLFS 2010:8). Det statliga bidraget är ett generellt verksamhetsstöd som ges för ett år i taget.

Skolverket fördelade 25,5 miljoner kronor som verksamhetsstöd för 2015 till sammanlagt 15 teknik- och naturvetenskapscentrum.

Statsbidraget utgör knappt 10 procent av de totala intäkterna, vilket motsvarar förordningens krav på att teknik- och naturvetenskapscentrum som får statsbidrag i huvudsak ska finansieras på annat sätt.

Skolverket har granskat verksamheten och kvaliteten vid alla teknik- och naturvetenskapscentrum (Science centers – PM om en utvärdering av naturvetenskap och teknik, 2013). Skolverket konstaterar att centrumens samlade skolinsatser har utvecklats under åren 2007–2011 i både omfattning och bredd. Det finns dock vissa områden där man menar att en fortsatt utveckling är önskvärd. Centrumen bör bredda och fördjupa kompetensen inom naturvetenskap och teknik för att kunna möta allmänhetens intresse och

skolans behov, attrahera nya målgrupper och satsa på de äldre eleverna inom naturvetenskap och naturkunskap. Dessutom bör samarbetet mellan olika centrum vidareutvecklas för en ökad kompetens, den lokala skolutvecklingen stödjas samt det tematiska arbetssättet utvecklas på ett mer systematiskt sätt.

Utskottet konstaterar att statsbidrag ges till olika teknik- och naturvetenskapscentrum, men att de i huvudsak finansieras på annat sätt. Utskottet har tidigare ansett att verksamheten i första hand är en fråga för skolor, företag, universitet, högskolor och organisationer. Utskottet har ingen annan uppfattning nu. Motion 2015/16:308 (S) avstyrks därmed.

Motorhobby

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om motorsportens betydelse.

Motionen

I motion 2015/16:2060 av Josef Fransson (SD) yrkande 3 lyfts värdet av motorsport och motorhobby för teknikutveckling, entreprenörskap och kompetensutveckling fram. Det är många som på sin fritid, utanför utbildningssystemet, lär sig och utvecklar yrken som kommer samhället till del såsom svetsning, lackering, elektronik och mekanik. I motionen anförs vidare att Sverige har varit ett mycket framgångsrikt land vad det gäller fordonsindustri och detta har varit en betydande del i svensk välvärd. Utan alla duktiga entusiaster hade dessa fantastiska industriframgångar enligt motionären knappast varit möjliga. Motionären anför att om vi också i framtiden ska vara en ledande nation på utveckling inom fordonsindustrin måste motorsporten hållas levande.

I samma motions yrkande 5 lyfts vikten av att fånga ungdomars teknikintresse fram. Motorintresse är tätt kopplat till teknikintresse. Motorhobby kan för många vara en viktig ingång till högre studier inom ingenjörsvetenskaperna. För andra ungdomar kan motorhobbyn vara en ingång till viktiga yrken som svetsning, lackering, elektronik och mekanik, inte minst för ungdomar som inte kan eller vill söka sig till högre utbildning. Om Sverige även framgent ska vara en högteknologisk kunskapsnation är det därför av yttersta vikt att fånga ungdomars teknikintresse. Motionären påtalar också vikten av en meningsfull fritidssysselsättning och menar att motorintresset bland ungdomar också därför måste värnas redan från väldigt unga år.

Utskottets ställningstagande

Svensk Bilspport är medlem i Riksidrottsförbundet (RF). Inom Svensk Bilspport bedrivs flera olika projekt inom utbildning och utveckling. Svensk Bilspport

fördelar pengar inom satsningen Idrottslyftet. Ett fokus är att behålla ungdomar i föreningsverksamhet, t.ex. att vidareutbilda unga funktionärer. Vidare ska verksamheten bidra till att rekrytera barn och ungdomar i föreningsverksamhet samt bidra till att fler flickor kan ägna sig åt bilsport. Bidrag ges också till skolsamverkan med fordonsgymnasium.

Utskottet delar motionärens uppfattning om vikten av att fånga ungdomars teknikintresse både för ungdomen i fråga själv och för Sverige som kunskapsnation. Utskottet är dock inte berett att ge något riksdagens tillkännagivande i frågan. Motion 2015/16:2060 (SD) yrkandena 3 och 5 avstyrks därmed.

Reservationer

1. Barns rätt till kunskap om barnkonventionen, punkt 1 (L)

av Bengt Eliasson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:1481 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 3,
bifaller delvis motion
2015/16:2427 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 1 och
avslår motion
2015/16:2427 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

För att kunna påverka sin situation och vara delaktig är det viktigt att ha tillgång till information, inte minst gällande vilka rättigheter man har. Barn vet sällan vad deras rättigheter innebär eller hur de ska få information. Vi som vuxna bär ansvaret för att säkerställa att det finns målgruppsanpassad och tillgänglig information, dels om barnets rättigheter, dels kring den situation barnet befinner sig i. Barn har rätt att komma till tals i frågor som rör dem och åsikterna ska beaktas i relation till barnets ålder och mognad. Denna rätt finns inskriven i barnkonventionen, vilket innebär att de stater som skrivit under också ska se till att barnen de facto har en möjlighet att utnyttja sina rättigheter. Det kan handla om rätten att få komma till tals i frågor som rör barnet som person, t.ex. umgänge, vårdnad och boende eller rätten att få veta vad som ska hända och varför.

För att Sverige ska kunna leva upp till barnkonventionen bör barn erbjudas stöd av personer som har särskild kompetens för att arbeta med barn i exempelvis rättsprocesser eller utredningar. Den som hör eller förhör ett barn bör ha särskild utbildning för detta, och de instanser som har ärenden som rör barn bör ha rutiner för att säkerställa att barnet får komma till tals.

Information till barn och unga om vart de kan vända sig om de behöver hjälp eller stöd, anpassad för målgruppen, ska finnas tillgänglig där barn och unga är, exempelvis skolan, idrottsplatsen och ungdomsgården.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Därmed bör riksdagen bifalla motion 2015/16:1481 (FP) yrkande 3, bifalla delvis motion 2015/16:2427 (S) yrkande 1 och avslå motion 2015/16:2427 (S) yrkande 2.

2. Ungdomars rätt att välja partner, punkt 2 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD) och Sara-Lena Bjälkö (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:3095 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 48.

Ställningstagande

Att själv ha rätten att bestämma vem man ska gifta sig med är en grundläggande rättighet i Sverige. Trots det har vi på senare år kunnat se en utveckling där allt fler unga känner att de inte kan välja partner fritt. En undersökning från 2009 visade på att det kunde vara över 70 000 unga i Sverige som kände av begränsningar vad gäller val av partner, begränsningar som oftast kom från den närmaste familjens förväntningar eller krav. För att motverka detta vill vi införa en 24-års gräns liknande den som bl.a. införts i Danmark, där båda parter måste vara över 24 år för att få gifta sig och använda detta som skäl för uppehållstillstånd i landet. Med en sådan ordning blir det, enligt danska partier, färre som utsätts för tvångsäktenskap för att ge släktingar eller vänner uppehållstillstånd i landet.

Några nyare siffror eller undersökningar än den utredning som Ungdomsstyrelsen (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) gjorde 2009 är svårt att hitta. Det finns inga återkommande undersökningar som kan visa på hur läget förändras eller utvecklar sig. Vi anser dock att det är viktigt att få grepp om situationen och kunna sätta in åtgärder för att hindra att unga tvingas gifta sig med någon de inte själva valt. Länsstyrelsen i Östergötland har förvisso ett uppdrag att arbeta med bl.a. dessa frågor och i Delrapport – nationella kompetensteamet (2014:31) redovisar man resultatet av en begränsad undersökning. Samtidigt visar färsk statistik från Brå att problematiken fortgår, vilket visar på behovet av löpande, nationella undersökningar på området. Därför anser vi att regeringen bör uppdra åt relevant myndighet att återkommande göra undersökningar på området.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Därmed bör riksdagen bifalla motion 2015/16:3095 (SD) yrkande 48.

3. Barn och unga på nätet, punkt 3 (M, KD)

av Olof Lavesson (M), Cecilia Magnusson (M), Saila Quicklund (M), Isabella Hökmark (M) och Roland Utbult (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:114 av Edward Riedl (M),

2015/16:2481 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 7 och

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 25 och
bifaller delvis motion

2015/16:1569 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M).

Ställningstagande

Barn och unga tillbringar alltmer tid på internet. De flesta unga är i dag uppkopplade både i skolan och hemma med sina telefoner och datorer. Mobbning sker bl.a. i skolan och numera också på internet. Det gör att många som utsätts för mobbning aldrig slipper undan sina plågoandar.

Det sker såväl anonyma som öppna kränkningar av barn och unga som ett led i pågående mobbning och trakasserier i skolan. Detta är fullständigt oacceptabelt. Internet har blivit ytterligare ett forum och redskap för dem som håller på med mobbning. Möjligen driver själva tekniken fram ett nytt beteende och nya konflikter bland barn.

I en undersökning (2012) från organisationen Friends uppgav var sjätte barn och ungdom mellan tolv och sexton år att de var rädda för att bli kränkta och mobbade på internet. Det är ännu mer utbrett bland unga tjejer där en av fyra uppgav att de är rädda för att bli kränkta. En viktig signal i denna undersökning är att över fyra av tio barn efterlyser mer vuxenstöd, hjälp att lära sig ett bra beteende på internet samt tydlig information om vad man ska göra om man blir utsatt för kränkningar.

Denna utveckling är en växande utmaning. Såväl bland barn och unga som vuxna blir mobbningen allt grövre. Tydliga strategier mot mobbning i skolan och på internet måste därför fortsätta att utvecklas och finna sin grund i forskning som visar på vilka insatser som fungerar och kan göra skillnad.

Vårt samhälle behöver kunna motverka och tydligt åtgärda de kränkningar och trakasserier som alltmer förekommer inte minst via internet bland barn och ungdomar. Det är helt oacceptabelt och riskerar ytterst barns och ungas liv och hälsa. Kränkningar, mobbning och trakasserier är en del i varför den

psykiska ohälsan tär på många barn och unga. Det är ett gemensamt ansvar att tydligt säga ifrån och snabbt ta fram konkreta åtgärder.

Vi föreslår därför att arbete påbörjas för att skyndsamt ta fram en strategi för att stärka arbetet med att åtgärda kränkningar och trakasserier som barn och unga utsätts för.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Därmed bör riksdagen bifalla motionerna 2015/16:114 (M), 2015/16:2481 (M) yrkande 7 och 2015/16:2482 (M) yrkande 25 och delvis bifalla motion 2015/16:1569 (M).

4. Skolresor m.m., punkt 4 (M, L)

av Olof Lavesson (M), Cecilia Magnusson (M), Saila Quicklund (M), Isabella Hökmark (M) och Bengt Eliasson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:105 av Edward Riedl (M) och avslår motion 2015/16:1599 av Marta Obminska (M).

Ställningstagande

För varje år som går blir det allt färre överlevare kvar från de nazistiska koncentrationslägren. Det gör att det kollektiva minnet riskerar att glömma de hemskheter som begicks där. För att fortsätta hålla liv i minnet av vad som hände och vaccinera kommande generationer mot totalitära ideologier behöver även dagens unga besöka koncentrationsläger som Auschwitz. Vi anser att möjligheten till bidrag för att uppmuntra skolresor till koncentrationsläger bör utredas.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Därmed bör riksdagen bifalla motion 2015/16:105 (M) och avslå motion 2015/16:1599 (M).

5. Barns och ungas rätt till kultur, punkt 5 (M, C, L, KD)

av Olof Lavesson (M), Cecilia Magnusson (M), Saila Quicklund (M), Per Lodenius (C), Isabella Hökmark (M), Bengt Eliasson (L) och Roland Utbult (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2137 av Olof Lavesson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Barns och ungas rätt till kultur var högt prioriterat under Alliansens åtta år i regeringsställning.

Barn ska få uppleva kultur och växa genom eget skapande. Kulturupplevelser tidigt i livet stärker och utvecklar barns och ungas kunskaper samt stimulerar deras nyfikenhet och kreativitet. Skapande skola är alliansregeringens största kulturpolitiska reform och tillhör kärnan i Alliansens kulturpolitik. Reformen ger barn och unga tillgång till kultur och eget kreativt skapande, samtidigt som satsningen breddat arbetsmarknaden för professionella kulturarbetare. Skapande skola har successivt byggts ut från att först omfatta årskurserna 7–9 till att nu omfatta hela grundskolan, inklusive förskoleklass. Alla kommuner har någon gång sökt och beviljats medel från Skapande skola, två tredjedelar av alla kommuner har beviljats bidrag under fem av de sex år som satsningen har funnits. År 2014 omfattade Skapande skola drygt 770 000 elever, vilket innebär att cirka en halv miljon fler barn tar del av Skapande skola jämfört med de kommunala kulturskolornas verksamhet. Dessa två verksamheter får dock aldrig ställas mot varandra utan är i stället kompletterande delar av Alliansens gemensamma ambition att ge alla barn, oavsett socioekonomisk och kulturell bakgrund, tillgång till kulturupplevelser.

Skolan spelar en unik roll genom att den som ingen annan institution når alla barn och ungdomar. I skollagen står att läsa följande: ”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där.”

Kulturen stimulerar lusten till kreativt tänkande och inbegriper både barns rätt till att uppleva professionell kultur och tillgången till eget skapande. Att få skapa, uttrycka sig och ta del av andras skapande, bidrar till att öka såväl vår förståelse för omvärlden som oss själva, vilket bidrar till reflektion och kritiskt tänkande. Kunskap om kulturarv och historiska sammanhang stärker barns identitet och ger perspektiv på tillvaron. Att skolan introducerar barn

och ungdomar till musik, teater, konst och kulturarv är viktigt. Erfarenheten visar att skolor som arbetar med skapande och konstnärlig verksamhet berikar och förstärker det pedagogiska uppdraget.

Barns och ungas läsande är på många sätt en viktig frihets- och demokratifråga och en prioriterad fråga för Alliansen. Läsande ger barn och unga ett språk och intellektuell utveckling att kunna klara av studierna, ta del av samhällsdebatten och att långsiktigt hävda sig på arbetsmarknaden. I Alliansens budget för 2014 gjordes betydande satsningar på läsfrämjande. Folkbildningen fick ett tydligare uppdrag att prioritera denna fråga, Utbildningsradions (UR) budget stärktes och en tjänst för ändamålet skapades vid Statens kulturråd. Tillsammans med skolsatsningar på att läsa, skriva och räkna lades en grund för att bryta den pågående utvecklingen där barn och unga läser allt mindre och har sämre läsförståelse. Alliansen vill fortsätta arbetet med att utveckla barns och ungas läsande. Detta sker bl.a. genom att säkerställa bibliotekspropositionens krav på skolbibliotek för alla och ett fortsatt nära samarbete mellan kultur och utbildningssektorn.

Vi anser sammanfattningsvis att erfarenheterna från Alliansregeringens olika satsningar på kultur för barn och unga bör beaktas i utformningen av den framtida politiken.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Därmed bör riksdagen bifalla motion 2015/16:2137 (M, C, FP, KD) yrkande 2.

6. Barns och ungas möjligheter att uppleva scenkonst, punkt 6 (L)

av Bengt Eliasson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:392 av Maria Weimer och Said Abdu (båda FP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Scenkonst kan vara en otroligt stark och omvälvande upplevelse för ett barn. Scenkonst är att göra det svåra talbart. Det får oss att utvecklas som människor vilket är viktigt för att vi ska förstå varandra och kunna bygga ett samhälle tillsammans. Att vi har förmågan att se oss själva i andra och inte bara identifiera oss med det som är likt oss utan också det som är olik oss. Konst

kan vara något som är olikt verkligheten – men kan bli en sannare bild av verkligheten än den direkta avbildningen. Scenkonsten är en kollektivt delad upplevelse som ibland kan stimulera vår fantasi till att se en annan möjlig verklighet. Det gör en barndom rikare och roligare.

Långt ifrån alla barn får möjlighet att möta scenkonst – i dag kan en elev gå igenom en hel skolgång utan att se en enda föreställning. Estetiska ämnen på gymnasiet är välkommet och lärarutbildningen behöver konst och estetik. Reformen Skapande skola är en viktig del i att stimulera både elever och kulturskapare men reformen kan vidareutvecklas. En väg kan vara att inbegripa scenupplevelser i den.

Vi anser att regeringen bör arbeta med stimulanser till kommunerna för att scenkonst ska bli en självklarhet i alla barns uppväxt, lika självklar som musiken. Det behövs även andra åtgärder för att förverkliga detta. Kommunerna behöver stimuleras för att öka möjligheter att ta sig till och från scenerna. Resurserna till skolan för att köpa föreställningar behöver ses över och skolorna behöver avsätta tid för detta.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Därmed bör riksdagen bifalla motion 2015/16:392 (FP) yrkandena 1 och 2.

7. Utvidgning av Skapande skola till gymnasieskolan, punkt 8 (M, C, L, KD)

av Olof Lavesson (M), Cecilia Magnusson (M), Saila Quicklund (M), Per Lodenius (C), Isabella Hökmark (M), Bengt Eliasson (L) och Roland Utbult (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna 2015/16:1187 av Cecilia Magnusson (M) och 2015/16:2258 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 19.

Ställningstagande

Skolan spelar roll som ingen annan institution i samhället, då den möter alla barn och unga oavsett familjers resurser eller bakgrund. Rapporter visar på att barns och ungdomars möjligheter att själva få skapa och delta i kulturlivet är olika. Många skolor arbetar med kultur, skapande arbete och estetiska läroprocesser utifrån det tydliga kulturuppdrag som anges i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr11). När man

arbetar med skapande och konstnärlig verksamhet i skolan berikas och förstärks också det pedagogiska uppdraget.

Större samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet är viktigt. Exempelvis musik kan användas som ett verktyg för social och mänsklig utveckling samt för ökad integration. Det kan också vara ett effektivt redskap i arbetet mot mobbning och kränkande behandling. El Sistema är ett lysande exempel på detta. Forskningen visar också att barn som regelbundet har kontakt med kulturell verksamhet får en större förmåga att känna igen och uttrycka sina känslor. Den förmågan är avgörande för att förstå andra människors känslor och känna empati. På så sätt utvecklas barnets kognitiva kompetens.

Det är dags att även gymnasieskolan ges möjlighet att använda sig av Skapande skola i sitt pedagogiska uppdrag. Det är alldeles för många elever som inte fullföljer sin gymnasieutbildning. Ett sätt att förebygga avhopp och inspirera till ökad kunskapsinhämtning kan vara att arbeta med estetiska läroprocesser på det sätt som sker inom Skapande skola. Vi anser att det är dags att omfatta eleverna i gymnasieskolan med Skapande skola, elever behöver tillgång till mer kultur, inte mindre. Vi vill därför se över möjligheten att förlänga Skapande skola för att på sikt även låta gymnasiet omfattas.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Därmed bör riksdagen bifalla motionerna 2015/16:1187 (M) och 2015/16:2258 (KD) yrkande 19.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:105 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ett bidrag för skolresor till Auschwitz och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:114 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för att motverka nätmobbning av unga och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:308 av Suzanne Svensson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av långsiktiga villkor för landets teknik- och vetenskapscentrum, s.k. science centers, i syfte att bidra till landets kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:392 av Maria Weimer och Said Abdu (båda FP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla barn bör ges möjlighet att uppleva professionella scenkonstföreställningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa ungas möjlighet att ta del av professionell scenkonst oavsett var de bor i landet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1187 av Cecilia Magnusson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla Skapande skola att även omfatta gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1481 av Jan Björklund m.fl. (FP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om målgruppsanpassad information om barnets rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1569 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för ett samarbete på EU-nivå för att motverka trakasserier på nätet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1599 av Marta Obminska (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om upplysning om kommunismens brott mot mänskligheten inom ramen för Om detta må ni berätta på Forum för levande historia och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2060 av Josef Fransson (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om teknikutveckling, entreprenörskap och kompetensutveckling kopplat till motorhobby och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om motorhobby för ungdomar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2137 av Olof Lavesson m.fl. (M, C, FP, KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta till vara erfarenheterna från alliansregeringens arbete kring barn och ungas rätt till kultur och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2258 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Skapande skola och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2427 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka alla barns rätt till kunskap om FN:s barnkonvention och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barn- och ungdomsorganisationers betydelse för att öka kunskaperna och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2481 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt ta fram en strategi för att åtgärda kränkningar och trakasserier mot barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en strategi för att kunna åtgärda kränkningar mot barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2524 av Isak From m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera förutsättningarna för att se över hur stödet till ungdomsverksamhet är utformat och fördelat såväl nationellt som regionalt och lokalt utifrån ett jämställdhetsperspektiv och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3095 av Paula Bieler m.fl. (SD):

48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa regelbundna undersökningar gällande ungas möjlighet att själva välja partner och tillkännager detta för regeringen.